

+

Homilie op 12-3-2023, 3e Zondag van de Veertigdagentijd, Jaar A.

Dierbaren,

“In die dagen leden de Israëlieten tijdens de woestijntocht hevige dorst” (Ex 17,3), zo begon onze eerste lezing. Dorst hebben we allemaal wel eens, zelfs in ons zo waterrijke land. Dorst hebben is een diep-menselijke nood. Ook Jezus zelf, God én Mens, heeft zich daar niet aan onttrokken. We zien Hem vandaag na een vermoeiende tocht door warm Palestina, *“rond het middaguur”* (Joh 4,6), dus op het heetst van de dag, bij een bron gaan zitten. En dan komt daar iemand anders aan: een vrouw uit Samaria. Geen Jodin dus, geen volksgenoot, integendeel: iemand die tot een groep behoorde met wie de Joden in vijandschap leefden. Toch was er een band tussen Jezus en haar. Zij waren allebei mens, en zij hadden allebei dorst. En niet alleen dorst naar water. Maar daarmee begint hun gesprek wel. Zij heeft een kruik, en Hij niet.

De meesten van ons hebben dit evangelie vandaag niet voor de eerste keer gehoord. Dat is natuurlijk heel goed, maar het brengt ook een gevaar met zich mee: dat we zó aan de tekst gewend zijn, dat we het totaal nieuwe ervan niet helder meer zien. Want wat Jezus hier doet, was volkomen ongebruikelijk: *“Hoe kunt Gij als Jood nu te drinken vragen aan mij, een Samaritaanse (Joh 4,9)?”* En de leerlingen *“stonden”* bij hun terugkomst *“verwonderd dat Hij in gesprek was met een vrouw”* (Joh 4,27). Heel dit prachtige gesprek was er nooit geweest, als Jezus niet geweest was, wie Hij was; als Hij in zijn goddelijke soevereiniteit niet de vrijheid had genomen om gewoonten en gebruiken te doorbreken. Waarom deed Hij dat? Uiteindelijk om precies dezelfde reden waarom Hij veel later Zacheüs uit zijn boom zou roepen (vgl. Lc 19,5): omdat de Mensenzoon niet gekomen was om rechtvaardigen, maar zondaars te roepen (vgl. Lc 5,32). Zoals Paulus het zei in de tweede lezing: *“God [...] bewijst zijn Liefde voor ons juist hierdoor, dat Christus voor ons is gestorven, toen wij nog zondaars waren”* (Rom 5,8).

Jezus ziet de Samaritaanse komen. Over dat “zien” spreekt het evangelie niet uitdrukkelijk, maar vanuit hetgeen het wél zegt, kunnen we ons, denk ik, enigszins voorstellen hoe Hij gekeken heeft. Hij, die haar als haar God en Schepper helemaal kende, inclusief haar turbulente verleden, ook al had Hij haar als Mens nog niet eerder ontmoet. Hij had haar geschapen naar zijn eigen beeld en gelijkenis (vgl. Gen 1,26), en die gelijkenis met God was, ondanks alles, niet helemaal verdwenen. Maar ze was verborgen, als in een put. En de put was diep

(vgl. Joh 4,11)... Maar Jezus verlangde er met heel zijn hart naar om die gelijkenis, om dat beeld van Hemzelf in haar, naar boven te halen. Om het opnieuw te doen stralen, en het op de standaard te plaatsen. En daarvoor had Hij geen emmer nodig. Zijn blik, zo liefdevol, zo waarachtig, zo mild, zo hoopvol, en zijn woord, zo vol begrip en respect, volstonden.

En zij? Zij heeft Hem ook gezien. En zij heeft bij de eerste oogopslag beseft, dat Hij – ondanks zijn Jood-zijn – geen vijand was. Zij heeft die blik van de Heer gezien, die wij ons alleen maar kunnen proberen voor te stellen, die blik vol barmhartige, goddelijke Liefde. Zij heeft die blik beantwoord – “*Oculi mei semper ad Dominum*”, zoals we bij de intrede zongen: “*Mijn ogen zijn steeds op de Heer gericht, want Hij zal mijn voeten uit de strik bevrijden. Zie naar mij om en wees mij genadig, want eenzaam ben ik en hulpeloos*” (Ps 25,15-16). En zij is op Jezus’ vraag ingegaan, in alle eerlijkheid, en heeft zich zo door Hem laten meenemen in hun gesprek, stap voor stap, steeds verder, steeds dieper. Ook toen Hij haar sprak – zo totaal onverwachts – over haar verleden en over haar huidige leven – “*vijf mannen hebt ge gehad, en die ge nu hebt is uw man niet*” (Joh 4,18) – heeft zij zich niet van Hem afgewend, maar in alle eerlijkheid erkend: “*Heer, ik zie dat Gij een profeet zijt*” (Joh 4,19). Hoe dapper! Hoe waarachtig! Doet zij hier niet denken aan de manier waarop Tomas zich later, acht dagen na Pasen, gewonnen zou geven? Ook hij werd plotseling geconfronteerd met Jezus’ kennis van zijn verleden, en gaf zich toen gewonnen, gelovig uitroepend: “*Mijn Heer en mijn God!*” (Joh 20,28).

En als de vrouw tenslotte tot Jezus zegt: “*Ik weet, dat de Messias komt, en wanneer Die komt, zal Hij ons alles verkondigen*”, kan Jezus haar in alle openheid zeggen: “*Dat ben Ik, die met u spreek*” (Joh 4,25-26). En dan maakt Hij haar uiteindelijk tot apostel voor heel haar stad, nog wel precies op grond van dat turbulente verleden: “*Komt eens kijken naar een man*”, zegt ze, “*die mij alles heeft verteld wat ik gedaan heb! Zou Hij soms de Messias zijn (Joh 4,29)?*” En zo komt heel de stad tot geloof. Hoe magnifiek!

Dierbaren, mogen ook wij steeds meer beseffen hoe Jezus naar ons kijkt: met hoeveel Liefde! Mogen ook wij luisteren naar zijn woord, zo vol hoop en barmhartigheid! En mogen wij van harte geloven in die Liefde en die hoop, voor onszelf, voor al onze dierbaren, en niet te vergeten ook voor hen die nu misschien nog onze vijanden lijken te zijn. Laat ons proberen om hen, met Gods hulp, tegemoet te treden zoals Jezus zelf de Samaritaanse bejegende. Dan zullen ook wij, op onze kleine plaats, apostelen voor velen mogen zijn. Amen.